

> Retouradres Postbus 16169 2500 BD Den Haag

College van Burgemeester en Wethouders van Waalwijk
Postbus 10150
5140 GB Waalwijk

Rijksvastgoedbedrijf
Directie Vastgoedbeheer
Assetmanagement

Sint Jacobsstraat 16
3511 BS Utrecht
Postbus 16169
2500 BD Den Haag

Contactpersoon
Peter Paul van Kleij
M +31 610056773
peterpaul.kleij@
rijksoverheid.nl

Datum 22 juni 2023

Betreft windparkontwikkeling Overdiepse Polder standpunt Defensie

documentnummer
5940011

Zaaknummer
8268

Geacht College,

Aantal bijlagen
...

De afgelopen tijd is er opnieuw veel contact geweest tussen het Rijksvastgoedbedrijf en uw gemeente rond de ontwikkeling van een voorkeursalternatief voor een nieuw windpark. Zoals u weet is het Rijksvastgoedbedrijf de aangewezen belangenbehartiger voor planologische belangen van het ministerie van Defensie. In processen rond ruimtelijke planvorming, zowel in de informele afstemming vooraf, als in de formele procedures rond ter visielegging en zienswijzen, treedt het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) namens het ministerie van Defensie op. Waar nodig verzorgt het RVB inhoudelijke afstemming met Defensie.

In een eerdere fase heeft dit geleid tot een voorkeurslocatie tussen de A59 en het Oude Maasje waarbij de opstelling zó is gekozen dat de helikopters die van de vliegbasis Gilze-Rijen naar het laagvlieggebied Maas/Waal vliegen daarbij zowel westelijk als oostelijk om de geprojecteerde turbines heen kunnen vliegen. Dit beperkt de overlast van het helikopter laagvliegen maximaal binnen de context dat een nieuw windpark aldaar is gewenst.

De afgelopen maanden heeft een particuliere initiatiefgroep, daarbij ondersteund door de firma Vattenfall, echter gemeend een alternatieve locatie te moeten voordragen als gewenste voorkeurslocatie, te weten de Overdiepse Polder. Op basis van een informeel gesprek met een omgevingsmanager van het Rijksvastgoedbedrijf, hebben Vattenfall en de initiatiefnemers geclaimd dat Defensie geen zwaarwegende bezwaren heeft tegen het plaatsen van windmolens in de Overdiepse Polder. Defensie zou zelfs actief op zoek zijn naar een alternatieve oefenlocatie. Op basis van deze niet correcte informatie gaan er in de gemeenteraad nu stemmen op om niet de locatie langs de A59, maar de Overdiepse Polder aan te wijzen als voorkeurslocatie.

U heeft gevraagd aan Defensie/RVB om schriftelijk te reageren op deze geluiden omdat u weet dat de daarin gepresenteerde visie op de positie van Defensie niet correct is. Met deze brief wil ik aan uw verzoek tegemoet komen omdat het beeld

dat door Vattenfall is geschetst is gebaseerd op misverstanden dan wel op selectief genoteerde uitspraken.

Het belang van de Overdiepse Polder voor het helikopter laagvliegen

Binnen de aangewezen laagvlieggebieden voor militaire helikopters, neemt de Overdiepse Polder als onderdeel van het laagvlieggebied "Maas/Waal" (GLV 9) een bijzondere plaats in. Door de nabijheid van vliegbasis Gilze-Rijen, de openheid van het gebied (geen obstakels in verband met waterbergingsmogelijkheden) en de relatief grote afstand tot geluidgevoelige bestemmingen, is het bijzonder geschikt voor het beoefenen van de basisvaardigheden van het laagvliegen. Er wordt daar dan ook zeer geregeld geoefend op die vaardigheden. Binnen de aangewezen laagvlieggebieden is er géén alternatief gebied voor de Overdiepse Polder beschikbaar. Ook zijn er geen alternatieven elders voorhanden, mede vanwege de aanwezigheid van windparken.

Binnen GLV 9 is het meest westelijke gebied (grotendeels gemeente Altena) te beschouwen als het kernoefengebied. De Overdiepse Polder vormt daarbinnen het meest gebruikte deel. Dat Defensie op zoek zou zijn naar een alternatief oefengebied voor de Overdiepse Polder, is een misverstand. Verderop in deze brief kom ik daar op terug.

Delen van de Bergsche Maas zijn verder apart aangewezen als (laagvlieg)oefengebied voor oefeningen met helikopters in het laden van bluswater voor brandbestrijdingstaken. Dit vergt ook vrije vliegruimte ter weerszijden van de rivier en aanvliegroutes vanuit Gilze en Rijen. Dit vormt daarmee een tweede taak waarvoor de Overdiepse Polder unieke oefenruimte biedt.

Naast het kunnen oefenen in het kerngebied van het laagvlieggebied, is het ook noodzakelijk om daar te komen. De Overdiepse Polder vormt de belangrijkste toegang tot het laagvlieggebied. De corridors vanaf de vliegbasis Gilze-Rijen door Dongen en Waalwijk zijn hierop gericht. Wanneer een windpark in de Overdiepse Polder zou worden gerealiseerd, zou dat ook grote gevolgen hebben voor de aanvliegroutes naar GLV 9 omdat die dan zullen moeten worden verlegd. Dat zal leiden tot meer overlast in bestaande stedelijke gebieden van Waalwijk, Sprang Capelle, Oosterhout en Geertruidenberg. De huidige ligging van de corridors en met name de zogenoemde 'entrypoints' zijn nauw afgestemd op de bestaande situatie en zullen bij voorkeur zo moeten blijven. Ik zou graag zien dat u ook op dat punt vasthoudt aan de opgestelde plannen.

Hoe het laagvliegen is geregeld en beschermd

Laagvlieggebieden zijn als zodanig aangewezen op grond van een regeling onder de Wet Luchtvaart ("Regeling minimum VFR-vlieghoogten en VFR-vluchten buiten de daglichtperiode voor militaire vliegtuigen en helikopters"). In deze regeling is de ligging van de laagvlieggebieden exact bepaald en zijn regels vastgelegd waaraan de vliegers zich dienen te houden. De minister van Defensie is het bevoegde gezag voor deze regeling.

De laagvlieggebieden zijn echter niet vastgelegd in de ruimtelijke ordeningsregelgeving. Er zijn geen instructieregels voor uitgevaardigd (zoals in het Barro/Rarro). Nu luchtvaartbelangen en ruimtelijke ordening steeds meer met elkaar verweven raken, wordt binnen het rijk onderzocht hoe dit in de toekomst wél op een evenwichtige wijze geregeld kan worden. Dat zal dan een plaats in het Besluit kwaliteit leefomgeving (BKL) moeten krijgen.

Dat de laagvlieggebieden niet geborgd zijn in het Barro en Rarro, betekent niet dat deze 'vogelvrij' zijn. De niet specifiek beschermde militaire activiteiten in Nederland kennen bescherming via de aanwijzing als Nationaal Belang in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Nationaal Belang no. 9 daarin luidt: "Zorgdragen voor nationale veiligheid en ruimte bieden voor militaire activiteiten". In de toelichting bij dit expliciete Nationale Belang staat o.a.: "... [er is] voldoende gebruiksruimte nodig om te oefenen en op te leiden. De krijgsmacht wordt uitgebreid en gemoderniseerd. Deze ontwikkeling leidt potentieel tot een grotere aanspraak op de omgeving. De voorziene groei van defensieactiviteiten moet worden opgevangen." Op grond van deze 'vangnetconstructie' kan Defensie recht doen gelden op (planologische) bescherming indien dat noodzakelijk is.

Gelet op het grote operationele belang van de Overdiepse Polder voor het helikopter laagvliegen en het ontbreken van alternatieven daarvoor, alsmede gelet op de beschreven taken voor de brandbestrijding, is planologische bescherming voor dit gebied daadwerkelijk noodzakelijk.

De opstelling van Defensie in deze situatie

Dezerzijds is de indruk ontstaan dat partijen rond het initiatief om de Overdiepse Polder aan te wijzen als voorkeurslocatie voor een nieuw windpark, er bewust op aansturen dat het beeld ontstaat alsof Defensie zijn belangen niet goed heeft geborgd en dat er bovendien met Defensie wel te praten zou zijn over het beëindigen van het laagvliegen in de polder. Wat hier ook van zij, met het bovenstaande moge duidelijk zijn gemaakt dat de Overdiepse Polder een voor Defensie onvervangbaar operationeel belang vertegenwoordigt en dat dit belang voldoende is beschermd. Op dit punt is Defensie dan ook niet genegen te praten over een vertrek uit de polder. Het stoppen met laagvliegen in de polder zou namelijk onvermijdelijk zijn wanneer er windmolens zouden komen te staan.

Dit betekent dat wanneer de gemeenteraad van mening zou zijn dat het een goede zaak is om het voorkeursalternatief voor een nieuw windpark in de Overdiepse Polder te projecteren, dat Defensie zich gedwongen ziet hiertegen in te gaan op het moment dat zich daarvoor de gelegenheid voordoet. Dit zal zijn bij een formele procedure voor een ruimtelijk plan en/of bij een vergunningaanvraag. Het is goed zich te realiseren dat wanneer Defensie zo in verzet gaat tegen een plan, dat het dit verzet tot de hoogste instantie zal gaan volhouden.

Mogelijk is het misverstand dat er met Defensie wel valt te praten over de Overdiepse Polder ontstaan uit de wetenschap dat Defensie als onderdeel van de rijksoverheid de energietransitie ondersteunt zolang specifieke defensiebelangen daardoor niet in het gedrang raken. Niet in elke hoek van een laagvlieggebied is

de komst van een windpark dan ook uitgesloten. Voor de Overdiepse Polder ligt dit evenwel anders vanwege de hierboven beschreven situatie.

Op nationale schaal zoekt Defensie naar mogelijkheden om het laagvliegen ook op langere termijn mogelijk te houden zonder andere gewenste ontwikkelingen onnodig te frustreren. Uitbreiden van het aantal laagvlieggebieden zou zo'n mogelijkheid kunnen zijn. Voor de korte termijn biedt dit echter nog geen oplossingen.

Ik hoop u met deze brief voldoende informatie te hebben aangereikt om de komende gesprekken met (leden van) de gemeenteraad over een eventueel ander voorkeursalternatief te kunnen voeren. Voor meer informatie of nadere afstemming, verzoek ik u zich te wenden tot de heren Huibregts en Van Kleij van mijn afdeling.

Hoogachtend,

drs. C. Nauta
Hoofd afdeling Assetmanagement